

21. søndag i treenighetstiden 2026, Innsettingsgudstjeneste Thor Pundsnes

Tekst er valgt fra andre tekstrekke, 1. Joh. 3,16 – 18

Det står skrive i Johannes første brev kapittel 3

Kva kjærleik er, har vi lært av at Jesus gav livet sitt for oss. Så skyldar òg vi å gje livet for syskena våre. Men den som har meir enn nok å leva av, og likevel lèt att hjartet sitt når han ser bror sin eller syster si lida naud, korleis kan han ha Guds kjærleik i seg. Mine born, lat oss elska, ikkje med tomme ord, men i gjerning og sanning!

Slik lyder Herrens ord.

Denne teksten er ikke dagens prekentekst. Teksten er valgt fordi den i dag hjelper meg som nyinnsatt prost å dele med dere noen perspektiv på den mest sentrale hendelsen i Jesu liv. Teksten er valgt fordi den har en enkelt setning som viser oss kjernen i den kristne tro. Setningen er slik:

Kva kjærleik er, har vi lært av at Jesus gav livet sitt for oss.

Det er dette jeg vil vi skal minnes i kveld og hva det fører til. Og kanskje får du et umiddelbart spørsmål i tankene dine når jeg sier dette. Men hva er det egentlig *Jesu kjærleik har lært oss ved at han gav livet sitt for oss*? Teksten svarer ikke direkte på det spørsmålet. Den kommer ikke med komplisert teologi. Den svarer med å komme med noen enkle eksempler. Eksempelene er at *den som har meir enn nok å leve av må ha omsyn til sin bror eller syster som lid naud. Og at Guds kjærleik skal visa seg i gjerning og sanning og ikkje i tomme ord*. Det at Jesus gav livet sitt for oss skal vise seg i gjerning og sanning. Det er altså det vi har lært.

At Jesus ga sitt liv for våre synder, for å gi oss tilgivelse og fellesskap med Gud er en side ved Jesu død vi i kirken er vel kjent med. Kanskje er det den siden ved Jesu død som er mest formidlet. Mange av oss kjenner godt sangen: Jeg har en venn som har gitt sitt liv for at jeg skal få leve. Altså at Jesu død gjør at vi skal få leve. Og det å få leve betyr i denne sammenheng fellesskap med Gud. Det er den enkelte sin relasjon til Gud. Men det er noe mer. *For kva kjærleik er, har vi lært av at Jesu død og dette skal altså føre til at vi elsker i gjerning og sanning*. Før jeg nå går videre tar jeg et sidespor.

Jeg vil legge fram et skille som ikke er et vanntett skille. Jeg er glad for at ordføreren (i Hjelmeland kommune) leste dagens evangelium for oss (Matteus 22, 15 – 22). For i dagens evangelium sier Jesus at du skal gi til keiseren det som tilhører keiseren og Gud det som tilhører Gud. Det Jesus sier fulgte Paulus opp, og det har i historien vært blant flere premisser for en samfunnsforståelse der vi har et skille mellom kirke og verdslig myndighet. Noe tilhører Gud og noe tilhører øvrigheten. Slik har vi det i vårt samfunn. Her er det et skille. Men skillet er ikke som vanntette skott. For skillet mellom kirke og

offentlig styring har noen overlappinger vi skal undersøke ut fra teksten - *Kva kjærleik er, har vi lært av at Jesus gav sitt liv for oss, og at denne kjærleiken skal visa seg i gjerning og sanning.*

For å gjøre synlig hva jeg tenker vil jeg fortelle dere om en reise. En reise i tro og forståelse. Det er ikke min reise jeg vil fortelle om. Det er en reise hos en som er ekspert på romertiden, altså Jesu samtid. Jeg vil fortelle om denne reisen fordi den har gitt gjenklang i noe hos meg. Reisen handler nettopp om dette – *Kva kjærleik er, har vi lært av at Jesus gav livet sitt for oss.* For hva vi har lært av Jesu død er ikke alltid åpenbart. Det skal vi se på sammen nå.

Så la meg begynne med å introdusere den mannen som har tatt denne reisen. Mannen heter Tom Holland og er historiker. Tom Holland har en av verdens mest populære historiepodkaster som heter *The rest is history*. Han er ekspert på romertiden, et verdensrike i samtiden uten like. Tom Holland har deltatt i produksjoner på Netflix. Og han har skrevet flere populære bøker om denne tiden. Han er en bejublet forfatter. Og det er midt i denne romertiden vi finner Jesus og Paulus. Så skrev han en bok om opphavet til en religion. Og han forteller at han fikk motspørsmål. Jeg går ikke i detaljer. Men han fikk motbør, og en sa - hvorfor skriver du ikke om din egen religion? Underforstått. Skal du være kritisk – så vær kritisk mot deg selv og dine egne verdier.

Tom Holland forteller i utallige podkaster at han så seg ikke som kristen. Ja, han ble tatt med på søndagsskolen. Han sang i kirkekor. Men han syntes som barn at fortellingene om Jesus og Paulus hadde lite spenning i seg. Fortellingene var litt veike som han sier. Dinosaurer og etter hvert romertidens råskap hadde større appell. Det er noe forståelig ved det. Råskap har påfallende ofte en appell til oss. De fleste av oss elsker jo krim og drap på TV. Tom Holland ble en ekspert på hvem og hva og hvordan i romertiden. Men spørsmålet – hvorfor skriver du ikke om din egen religion – gjorde at han begynte å tenke på romertidens verdier. Han nevner i flere podkaster som eksempel Julius Cesar, som levde noen tiår før Jesus og Paulus. Julius Cesar dro nordover fra Roma. Han dro inn i det som i dag er Frankrike, for å utvide Romerrikets grenser og makt og holde krigerske stammer unna. Etter sigende drepte han en million mennesker. Han tok ytterligere en million som slaver. Da han kom tilbake til Roma ble han hyllet som en helt.

Tom Holland forteller at han kjente på en stigende uro for at denne tidsepoken med all sin råskap og forakt for svakhet – en epoke han var så glad i – ikke gjenspeilte de verdier han skattet ved det moderne samfunn. Så følger han opp kritikken i spørsmålet – hvorfor skriver du ikke om din egen religion? Han leser evangeliene og setter seg inn i korsfestelsen og hvordan Jesu død ble forstått i samtiden. Han leser Paulus, som også er svært opptatt av Jesu død. Han leser de tidlige kristne – de vi kaller kirkefedre. Han sporer den kristne fortellingen opp gjennom historien frem til i dag. Hans konklusjon og

forståelse av hva Jesu død har betydd – og hvordan denne hendelsen er blitt forstått og har virket som en surdeig i samfunnet gjennom 2000 år – synliggjøres i bokens tittel.

Boken er ikke utgitt på norsk, men på dansk heter den *Herredømme – da kristendommen skapte den vestlige bevissthet*. Han fant i Jesu død et dreiepunkt for både enkeltindivider som gleder seg og kjenner på en indre takknemlighet over Guds nåde og kall til gode gjerninger, og et verdimessig dreiepunkt for samfunnets forståelse av hva et menneske er verd i Guds øyne. Han sporer sentrale samfunnsverdier som i dag ofte oppfattes som sekulære verdier tilbake til – ja faktisk tilbake til Jesu død.

Ja visst er det råskap i de 2000 år med historie og kristendom. Hendelser og maktutøvelse i historien som får meg som prost og teolog til å gremmes og skjemmes. Men forbausende ofte ledsages råskapen og ondskapen av en gjentakende tilbakevending til at *kva kjærleik er, har vi lært av at Jesus gav sitt liv for oss*.

La meg komme med noen eksempler. Når keiser Konstantin i 313 anerkjenner den kristne tro og gir den lovlig legitimitet, opphører forfølgelser av de kristne. De kristne er blitt en stor gruppe i samfunnet. Med anerkjennelsen kommer en ny makt inn i kirken. Og makt har en mulig effekt på oss som kan være svært ødeleggende. Kort tid etter oppstår klostrene som en motvekt med betoning av enkelhet, bønn, kunnskap og selvberging. Vi spoler frem i tiden.

Når Karl den store i 773 innfører tvangsdåp med makt og vold i Guds navn – protesterer hans teologiske rådgiver, og etter noen år opphører maktmisbruken. Vi spoler frem i tiden.

Når pavene i middelalderen fører korstog mot det hellige landet Israel, hører rikmannssønnen Frans i den italienske byen Assisi Guds stemme. Han velger Guds stemme fremfor rikdommen han er født inn i. Han går frem på torget i byen. Tar av seg rikmannsklærne. Kler seg helt naken og begynner som tiggermunk og en bevegelse for fred og nestekjærlighet oppstår. Vi spoler frem i tiden.

Vi har Martin Luther som i 1517 blir det vi kaller en varsler og protestant mot det vi i vår tid vil kalt økonomisk korrupsjon. Vi spoler frem i tiden.

Vi har de evangelikale kristne i USA som leser sin Bibel. De får ikke slaveriet til å stemme overens med Jesu død for alle mennesker. Det stemmer ikke. De tar opp kampen mot slaveriet.

Eksemplene synliggjør ikke alle perspektiv.

Men de viser kraftfulle historiske motstemmer basert på Bibelen og en vending mot Gud.

Makten som har tatt både kirke og samfunn feil vei har mange eksempler. Når vi sporer av i makt og begjær, har Jesu død gjentagende ganger vist oss kva kjærleik er. Ein

kjærleik med konsekvensar: *Mine born, lat oss elska, ikkje med tomme ord, men i gjerning og sanning!*

Gud forsoner menneskene med seg ved den smertefulle, skamfulle, nakne avretting på et kors. En avretting forbeholdt kriminelle og slaver. En avretting i offentlighet til skrekk og advarsel. Langsomme timer av smerte og nederlag, mens fuglene samler seg på korsarmene klare til å pikke øynene ut som mat, mens den korsfestede hiver etter pusten, ikke kan forsvare seg og venter på døden. Det var den verste dødsstraff romerne klarte å finne på.

Døden på korset viser en Gud som fornedrer seg og tar bolig i menneskets aller mørkeste kroker. I våre tanker, ord og handlinger som slett ikke alltid er av det gode slaget. I Jesu død finner vi en humanisme som er grensesprengende. Som sier: Jeg er i det svake.

Er ikke våre selvmordsforebyggende programmer, anti mobbeprogrammer, ivaretagelse av deprimerte, syke og gamle, stønader for de som av ulike årsaker trenger ekstra hjelp, våre sykehus, psykologer, vårt barnevern og våre diakoner som gir trøst, prester som gir sjelesorg, kateketer og trosopplærere som møter sårbar ungdom og kommuner som støtter dette arbeidet et uttrykk for verdier som sier at vi skaper et samfunn der det som kan fremstå som lite i samfunnets øyne har verdi? Men ikke bare det. Der vi selv stadig vekk gjør feil mot slik Guds rike skal være, så tilgir han oss syndene og tar oss i sin favn.

Vi heier ikke på nedslakting av mennesker og slavehandel og forakt for det svake. Vi heier på verdighet og menneskeverd, og i kirken grunner vi dette i Jesu død og slik de første kristne forstod dette.

Bjørn Eidsvåg setter eksemplarisk ord på dette i sangen «Eg ser».

*Eg ser at du e trøtt
Men eg kan ikkje gå alle skrittå for deg
Du må gå de sjøl
Men eg vil gå de med deg*

*Eg ser du har det vondt
Men eg kan ikkje grina Alle tårene for deg
Du må grina de sjølv
Men eg vil grina med deg*

*Eg ser du vil gi opp
Men eg kan ikkje leva livet for deg
Du må leva det sjølv
Men eg vil leva med deg*

Eg ser at du er redd

*Men eg kan ikkje gå i døden for deg
Du må smaka han sjølv
Men eg gjer død til liv, for deg*

Jeg sa innledningsvis at dette ikke var min fortelling. Men fortellingen er en gjenklang av min egen tro. Og kanskje av din tro. Fortellingen om menneskets mange skavanker. Våre defekter og vår synd. Og fortellingen om nåde og gode gjerninger.

Og det er fortellinga om at Gud favner oss i sin død på korset. Tar bustad der det er mørkest hos oss. Gir oss vår humanitet og vårt menneskeverd. Jesu død er fortellingen om oppgjør, aksept, trygghet og tro for den enkelte, men det er også fortellingen verdiers skjøre og langsomme virke i et samfunn. Det er fortellingen som sier at «slik skal de leve». Slik skal de vise kjærleik – i gjerning og sanning.

Ja, det er ikke lett for oss dette her. *Men kva kjærleik er – det har vi lært av at Jesus gav sitt liv for oss.*

Ære være Faderen, Sonen og Sen heilage ande som var og er og vere skal ein sann Gud frå æve til æve. Amen.